881/11

Den 12. december 2011 blev i sag nr. 79.856:

xxxx xxxxxxxx
xxxxxxxxxxxxxxxx xx
xxxx xxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren, der via sit tidligere arbejde er omfattet af en arbejdsmarkedspensionsordning i PFA Pension, klager ved sin advokat over, at selskabet har afvist at anerkende et generelt erhvervsevnetab på mindst 2/3.

Selskabet har principalt henvist til, at klageren med de rette skånehensyn burde kunne arbejde på nedsat tid. Subsidiært har selskabet henvist til, at klagerens erhvervsevnenedsættelse allerede var til stede den 1/11 2006, hvor forsikringen blev tegnet.

Den tegnede forsikring giver ret til fuld præmiefritagelse og invalidepension, hvis erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykke bliver nedsat med mindst 2/3 af den fulde erhvervsevne og halve ydelser ved en nedsættelse af erhvervsevnen på mindst halvdelen. Der er en karenstid på 3 måneder.

Klageren, der er født i 1953, har efter realeksamen i 1970 uddannet sig inden for kontor i 1974. Hun arbejdede som sådan 4 år. Hun har 3 børn og var hjemmegående i forbindelse hermed i perioden 1978-1981. I 1997 blev hun uddannet som zoneterapeut, ligesom hun i 2002 har uddannet sig som social- og sundhedshjælper. Hun var sygemeldt hele 2004. I 2005 blev hun ansat i jobtilbud med tilskud i bogholderi, men blev fyret efter nogle måneder.

I anmeldelse af 4/10 2007 har hun bl.a. anført, at hun har dårlige skuldre, og at hun ikke kan klare fysisk arbejde/skulderbelastning. Hun kan således hverken bære, løfte eller dreje armene. Med hensyn til sygeperioder har hun anført, at hun har været sygemeldt 29/1 til 18/2 2007 og igen fra 26/2 2007. Hun har vedrørende spørgsmålet om omskoling anført, at hun ønsker opkvalificering i EDB med henblik på et kontorjob.

Af den medfølgende lægeattest fremgår bl.a., at hun har en indeklemning i højre skulderled, og at årsagen hertil skønnes at være overbelastning.

Selskabet har i brev af 26/5 2008 til klageren anerkendt et midlertidigt erhvervsevnetab fra karensperiodens udløb den 1/5 2007 og indtil 1/10 2008. I brevet har selskabet gjort opmærksom på, at der løbende vil blive fulgt op på hendes helbredstilstand, og at selskabet vil indhente det kommunale og lægelige materiale.

Selskabet rekvirerede det lægelige og kommunale materiale.

Af kommunens jobplan af 12/6 2008 fremgår bl.a.:

> "Virksomhedsrevalidering med henblik på opkvalificering indenfor receptionist/administration. Arbejdsopgaver er varierende men består af telefonbetjening, bookning af tider til behandlinger, samt serviceopgaver.
>
> Skånehensyn: skiftende arbejdsstillinger
>
> Ugentlige arbejdstid er pt. 25 timer men på sigt at opnå fuldtid samt fuld beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked.
> …
> 25 timer pr uge som opstart men med hurtig stigning til 37 timer. Målet er at opnå fuld forsørgelse på det ordinære arbejdsmarked."

Af midtvejsopfølgning på virksomhedspraktik af 4/7 2008 fremgår bl.a.:

> "Blandet forefaldende opgaver bl.a. telefonbetjening, bookning af tider, kundebetjening i receptionen, samt anden lettere administration. Diverse serviceopgaver som servicering til kunder i form af frisk frugt, drikkevarer m.m., fordeling af rene håndklæder, sørge for god stemning med levende lys, lettere oprydning m.v.
>
> [Klager] er efter aftale med sagsbehandler …, kontaktperson … og virksomhedskonsulent … påbegyndt med 5½ time pr. dag 5 arbejdsdage pr. uge - alt i alt 27½ time pr. uge.

På sigt er der også mulighed for, at [klagers] arbejdstimer skal placeres eftermiddag, aften og i weekenden. På nuværende tidspunkt møder [klager] kl. 9.30, hvilket passer godt til [klagers] morgenrytme i forhold til at få kroppen 'i gang'. [Klager] laver bl.a. morgenøvelser.

Ved midtvejsevaluering er det aftalt, at [klager] efter ferielukning i uge 28, 29 og 30 i en periode kan sætte arbejdstiden ned til 4 1/2 time pr. arbejdsdag.

Årsagen til dette er, at [klager] gennem virksomhedspraktikken udtrættes meget hurtigt, [klager] sover dårligt om natten og [klager] bruger stort set alle sine ressourcer til virksomhedspraktikken. Dette har bevirket, at [klager] ikke har haft energi til at passe sin træning i …, hvilket er en nødvendighed for [klagers] skuldrer. [Klager] går stadig til fysioterapeut i …

[Klager] har heller ikke været til psykologbehandling under virksomhedspraktikken. Efter aftale med … skal [klager] snarest muligt henvende sig til sin psykolog og bestille en tid.

Helbredsbetingede anbefalinger og skånehensyn, herunder evt. hjælpemidler ol :
[Klager] har skulderproblemer i både højre og venstre side, og skal ifølge speciallægeerklæring undgå armbelastning og armløft.

Desuden bør [klager] tilbydes varierende arbejdsstillinger og undgå monotomt arbejde.
…

- Praktiske færdigheder og håndelag	… oplyser, at [klager] udfører de beskrevne arbejdsopgaver godt. [Klager] har allerede i perioder passet receptionen alene, hvilket er gået godt.
- Tempo og udholdenhed	Både … og [klager] oplyser, at [klager] startede virksomhedspraktikken i et for højt tempo, som [klagers] helbredsmæssige situation ikke kunne magte, hvilket forværrede den helbredsmæssige situation - både fysisk og psykisk. Dette er ændret, så [klagers] tempo er mere tilpasset til den helbredsmæssige situation.
Sociale kompetence	
- Evne og vilje til at begå sig og samarbejde med kolleger og ledelse	… oplyser, at samarbejdet med kollegaer går fint uden problemer. [Klager] er kommet godt ind i personalegruppen og har også deltaget i et personalearrangement i en weekend. [Klager] selv oplyser, at hun er modtaget godt i virksomheden og på kort tid har fået et godt kollegafællesskab, og [klager] er meget glad for at være på arbejdspladsen.
- Evne og vilje til selv at gå i gang med og gennemføre nye opgaver hensigtsmæssigt	[Klager] gennemfører arbejdsopgaverne hensigtsmæssigt og selvstændigt med et tilfredsstillende resultat. [Klager] er fleksibel i forhold til de beskrevne arbejdsopgaver, og har en meget høj motivation til gennemførelse af virksomhedspraktikken.
- Arbejdsmæssig disciplin, stabilitet, engagement	[Klagers] engagement er meget tilfredsstillende og [klager] udfører arbejdsopgaverne med en meget høj disciplin og stabilitet.
Fremmøde og fravær	
…	…
…	Der har ikke været fravær i perioden fra den 09.06.08 til og med 04.07.2008
…	

4. 79.856

Helbredsbetingede funktionsmuligheder og -begrænsninger (inkl. skånehensyn)	
- Hvilke, deres arbejdsmæssige betydning	I forhold til de konkrete arbejdsopgaver er det muligt at tage hensyn til [klagers] skånehensyn, dog skal der tages højde for ekstra pauser og et nedsat tempo i bestemte arbejdsfunktioner - se evt. ovenstående. Da [klager] lider af søvnløshed pga. skuldersmerter, udtrættes [klager] hurtigt og skal tilbydes ekstra pauser. Efter behov og når tiden tillader det, tilbydes [klager] massage af en kollega i arbejdstiden, og der forefindes opvarmede stenbrikse, som [klager] benytter efter behov i pauserne.

"

Af reumatologisk speciallægeerklæring af 22/1 2008 fremgår bl.a.:

"Skulderen er i forløbet vurderet af ortopædkirurgerne, som noterede klassisk impingement og anbefalede styrketræning. Der skal ved røntgen af højre skulder været fundet et en lidt prominerende acromion uden egentlig ossøs stenose, og der er ikke skønnet behov for kirurgi.
Hun har trænet intensivt og er bedret, men på ingen måde blevet smertefri. Der er således fortsat konstante smerter, herunder natlige smerter. Smerten forværres ved armbelastning og ved armløft. Der er ikke bevægeindskrænkning.
Hun blev sygemeldt i februar, idet hun var selvstændig zoneterapeut og også havde rengøringsarbejde. Hun har tidligere arbejdet som social- og sundhedshjælper og indenfor kontorsektoren.
Får nu revalideringsydelse mhp. opkvalificering inden for kontorarbejde. Blev i 2006 skilt efter et langvarigt meget uharmonisk ægteskab, bl.a. været præget af alkoholmisbrug og psykisk terror."

Selskabet har i brev af 6/8 2008 til klageren anført, at selskabet nu har bedømt hendes erhvervsevne inden for alle erhverv og fundet, at hun er i stand til at arbejde mere end halv tid i et skånejob, hvorfor udbetalingerne og præmiefritagelsen ville blive indstillet den 1/10 2008.

Klageren har som reaktion herpå i brev af 14/8 2008 til selskabet bl.a. anført:

"**Min reelle arbejdstid ca. 13 timer pr. uge.**
Jeg startede op med 271/2 time pr. uge.
Her skal der fratrækkes:

1. frokost med 1/2 time pr. dag.
2. 4 pauser i hver time på mellem 5 til 10 min. pr. gang.
3. Udover dette er der flere dage, hvor jeg kørte kl. 14 - en time tidligere.
4. Hertil nedsættelse med 1 time pr. dag aftalt med virksomhedskonsulent … fra … Kommune den 4. juli 2008.

Når ovennævnte 4 punkter fratrækkes min arbejdstid på 27½ time pr. uge, så er min reelle arbejdstid derfor ca. 13 timer pr. uge.

Således er timeantallet pr. uge væsentligt nedsat og derfor mener jeg, at jeg stadig er berettiget til fuld invalidepension fra PFA Pension.

Min chef og kontaktperson …, daglig leder af …, bekræfter med sin underskrift, at ovenstående timeantal ca. 13 timer pr. uge er korrekt."

Der blev indhentet yderligere kommunalt og lægeligt materiale.

Af psykologisk erklæring af 23/10 2008 rekvireret af kommunen fremgår bl.a.:

"Sideløbende med sit kontorarbejde i hjemmet starter [klager] i 1995 på zoneterapeutuddannelsen og bliver færdig i 1997. Samme år åbner hun klinik hjemme og får moms.nr.
Endvidere bliver hun i 1998 færdig med en massageuddannelse.
Både psykisk og fysisk magter hun børn; kontorarbejde, heste, studier m.m.
Hun havde således selvstændig klinik og passede fortsat regnskaberne i sin mands firma.
I 1999 bliver hun … forhandler som en af de første i Danmark.

Privatlivet byder på mange udfordringer. Ægtefællens drikkeri tog til i disse år. Han deltog ikke i børnenes opdragelse m.m. I flere år koncentrerede han sig kun om sit arbejde og sin hobby med travhestene, hvilket resulterede i mange konflikter og spændinger i familien.
Den yngste datter fik i 1996 konstateret meningitis og var i overhængende livsfare.
I 1998 kørte den ældste datter galt og fik pådraget sig et piskesmæld, som hun fortsat har væsentlige gener at [klager] så hele ulykken ske.
I 1999 resulterer et voldeligt overgreb fra ægtefællen i, at han med sit knæ flækker hendes brystben. Problemerne eskalerer. Hendes selvstændige tiltag både med klienter og salg af … produkter bliver ustabilt af ovenstående grunde. Mandens aggressive adfærd fortsætter. I 1999 må [klager] til sidst fraflytte det fælles hjem med sine to yngste piger til en lille lejlighed. Manden ville ikke sige hende op og hun får karantæne - dårlig økonomi.

I år 2000, hvor der var en bodeling, turde hun ikke kræve sin ret pga. tlf. chikanerier og trusler.
I år 2000 havde hendes yngste datter 3 selvmordsforsøg. I år 2002 bliver ligeledes den yngste datter opereret for 3 diskusprolapser, hvor [klager] hjælper med genoptræningen.
I år 2000 har [klager] forskellige vikarjobs for … og får supplerende understøttelse. Separation og skilsmisse år 2000. Ægteskabet er blevet opløst, men ægtefællen opsøger hende konstant og lover, at alt skal blive godt, De kommende år er yderst belastende, da tidligere ægtefælle uafladeligt opsøgte hende.
I 2001 blev [klager] uddannet NLP-Practitioner. Hun arbejder som vikar på … 20 timer pr. uge. I september starter hun på social- og sundhedshjælperuddannelsen og bliver færdiguddannet i år 2002.
Parret begynder at tilbringe meget tid sammen, men i perioder må hun bo mere for sig selv. Et af problemerne er også, at hun føler sig forpligtet til pga. børnene at skabe sunde relationer til faderen. Alt i alt en nedbrydende og krævende proces, hvor hendes eksmand ikke kan slippe hende og hvor hun er for usikker og nedbrudt til at tage de helt definitive skridt til at starte en selvstændig tilværelse. Hun forsøgte de kommende år på trods af store økonomiske og følelsesmæssige problemer at skaffe sig et tilhørsforhold til arbejdsmarkedet dels ved efter de foreliggende muligheder og kræfter at åbne sin … forhandling og sin klinik. Men pga. af de skiftende personlige forhold føler hun sig flere gange nødsaget til at lukke for denne aktivitet for senere i flere omgange at bygge dette op igen - sideløbende arbejdede hun i 2003 som

Social- og sundhedshjælper med 20 timer om ugen i … fra den 2/1-31/8. Og fra den 1/9- 4/12 social- og sundhedshjælper for …, også her 20 timer pr. uge. Her havde hun startet klinik op hjemme hos eksmanden, som hun på det tidspunkt var samboende med. [Klager] bliver sygemeldt i december 2003 pga. depression. Moderens dødsfald var dråben, som fik bægeret til at flyde over. [Klager] udførte selv en stor del af hendes mors pleje igennem flere måneder. Det var også blevet klart for [klager], at hun fysisk ikke magtede jobbet, hvilket var en stor skuffelse for hende. Hun var sygemeldt hele 2004, men hjalp sin eksmand, som hun var samboende med, med lettere kontorarbejde - gratis. Hun var fortvivlet. Hendes bestræbelser på at blive helt uafhængig af sin mand ville bare ikke lykkes. På en måde gav hans vedholdenhed og stadige efterstræbelser en form for tryghed, selv om det var følelsesmæssigt meget turbulente år.

I januar 2005 når … frem til ny rådighedserklæring, at [klager] fremover er afskåret fra at stå til rådighed inden for arbejde, der indebærer arbejde som social- og sundhedshjælper.
Den 23/10 2004 vælger [klager] at gifte sig med sin eksmand igen. Han går til psykoterapeut, de går i parterapi og han lægger drikkeriet på hylden. Hun vælger i sin afmagt at søge 'tryghеden' i ægteskabet. I de måneder, ægtefællen formår ikke at drikke, får de faktisk nogle gode og nære måneder sammen - indtil drikkeriet, den psykiske chikane og angsten for overgreb begynder igen. [Klager] starter klinik op igen marts 2005 på fælles bopæl. Den 15/2 2005 ansættes [klager] som kontorassistent hos … med løntilskud. Begynder at optjene til ny dagpengeret den 13. juni. Hun blev fyret den 21/9 2005 med fratrædelse den 31/12 2005.
Fraflytter akut fælles hjem den 13. december 2005 pga. voldelige episoder og trusler om at blive 'slagtet'. På det tidspunkt havde [klager] ikke optjent timer nok til ny dagpengeret og ægtefællen havde lukket den fælles konto den 1/12, så [klager] stod uden 1 kr.
… havde private fordelagtige relationer til [klagers] ægtefælle. Og han vælger angiveligt at være solidarisk med ham.
Den 2. januar 2006 bliver [klager] sygemeldt til 20/2 2008 - får sygedagpenge. Hun starter sin egen klinik op den 22/2 2006 på ny adresse. Og den 25/3 2006 tager hun ligeledes job med at gøre rent hos … Har i alt 245 timer over 9 måneder i år 2006.
[Klager] gør rent indtil januar/februar 2007, hvor hun bliver sygemeldt - og er stadig sygemeldt.
…
Arbejdsmarkedets krav til høj effektivitet og tempo har hun ikke kunnet holde til.
Hendes manglende opdatering inden for hendes oprindelige fag var ligeledes et problem. Endvidere var konkurrencen høj på daværende tidspunkt, da mange veluddannede opdaterede kontorfolk stod uden arbejde. Således var hun ikke i en realistisk konkurrenceposition. Hendes manglende erfaring på arbejdsmarkedet sammenholdt med den psykiske og fysiske overlast, hun har lidt, har ligeledes båndlagt mange af hendes ellers gode ressourcer. På trods af disse omstændigheder har [klager] - som det fremgår - prøvet under svære vilkår at bygge et arbejdsliv op."

Af reumatologisk speciallægeerklæring af 11/11 2008 fremgår bl.a.:

"Tilstanden i dag kan beskrives som fibromyalgi.
Der er ingen beh. mulighed, og tilstanden må betragtes som varig.
Som hun fremtræder og har fremtrådt ved mine tidligere kontakter med hende i år, skønner jeg, at hun ikke har de nødvendige psykiske og fysiske ressourcer til at klare sig på arbejdsmarkedet."

Selskabet har i brev af 1/12 2008 til klageren på ny afvist at anerkende et dækningsberettigende generelt erhvervsevnetab og har i den forbindelse bl.a. anført:

"Vores vurdering bygger på dine nye oplysninger, samt den modtagne lægeerklæring 2. Vi vurderer, at der ikke er lægelig indikation for, at din erhvervsevne i ethvert erhverv er nedsat med mindst halvdelen. Vi vurderer, at du vil kunne arbejde mere end halv tid i et job, hvor du ikke har skulderbelastende arbejdsopgaver.

Hvis du har ny lægelig dokumentation, eksempelvis fra den oplyste undersøgelse på … Sygehus, er du naturligvis velkommen til at sende dette ind, hvorefter vi vil foretage en fornyet vurdering. Det samme gælder hvis din helbredsmæssige tilstand forværres."

Af arbejdspsykologisk erklæring af 15/12 2008 fremgår bl.a.:

"Det er væsentligt for forståelsen at forstå, at volden fra ægtefællen er eskaleret på et tidspunkt, og at virkningen er at kroppen konstant er i forsvarsberedskab. Nedgøringen medfører at LH er vippet af pinden, helt ned og har en oplevelse af at være uden værdi. Ved at være blevet alt for længe er det sådan at hun stadig er betydeligt sårbar.
…
Hun er opereret for svulst i rygmarven for ca. 20 år siden, men kroppen kommer aldrig til at fungere tilfredsstillende trods store bestræbelser på at holde den godt i gang. Den kropslige effektivitet svækkes mere og mere, men overbegrebet til alle gøremål er ønsket om selvforsørgelse, også i forhold til den meget vanskelige hjemlige situation og skilsmissen. Der er som beskrevet alle tegn på en massiv helbredsmæssig dekompensation med bl.a. træthed og kognitive vanskeligheder. Et led i dette er også den massive nedgøring fra ægtefællens side og etableringen af stærk sårbarhed. Hun er blevet tiltagende langsom og arbejdsevnen er forsvundet, den enkelte dags funktionsniveau er uforudsigeligt og hun har et udtalt behov for at kampen nu slutter og afløses af ro. Kontakten er præget af betydeligt koncentrationstab og udtrætning, hun gentager sine forklaringer og har ikke ret mange ressourcer at gøre godt med. Prøver illustrerer at indprentnings- og hukommelsesfunktionen er betydeligt svækket og tilsvarende gælder tidvis koncentrationen.

Alt i alt er der således tale om en godt begavet kvinde hvis indlæring, hukommelse og koncentration nu fungerer klart og betydeligt svækket, og hvis arbejdsevne har været sat under et betydeligt pres af en svækket fysisk helbredstilstand og et langvarigt voldeligt ægteskab. Bestræbelserne på at blive selvforsørgende mislykkedes, idet kræfterne var brugt op. Der vurderes at være tale om en generel helbredsbetinget svær dekompensering af arbejdsevnen og som både er en konsekvens af helbredsforhold og psykisk og fysisk vold. Det vurderes at være aldeles udelukket at nogen form for arbejde kan udføres i fremtiden, ligesom det vurderes at et meget langvarigt pres hurtigst muligt bør afløses af afklaring og ro."

Af kommunens lægekonsulents udaterede udtalelse fremgår bl.a.:

"**Samlet faglig forklaring**
Der er tale om en kvinde på 55 år, som har en kronisk belastningssyndrom-posttraumatisk belastningsreaktion, samt store problemer med begge skuldrer i sør hø. dårlig ryg med daglige smerter i lænden, nakke og skuldrer. Grundet dette svært ved at komme ud af sengen, komme i gang samt klare en normal hverdag. Højre ben haler bagefter. (kan ikke tage for store skridt, brænder, snoren, sovende fornemmelse i knæ og lår højre side. Fibromyalgi, Fibromer i underlivet, hæmorider, knyster, sart mave og har høreapparat. Samt har levet i langvarig ægteskab med vold. Dette har bevirket dårlig koncentration, indlæring og hukommelse.

Prognoses er dårlig og skønnes udtalte såvel psykisk som fysisk. Funktionsevnen skønnes varig nedsat i svær grad og til en ubetydelighed. Behandlingsmulighederne må ses at være udtømte og stationære. Arbejdsevnen skønnes ubetydelig og at det er vurderet at arbejdsevnen ikke lader sig anvende til selvforsørgelse.
Det kan derfor ikke længere forventes, at [klager] vil kunne få genskabt sin arbejdsevne.

Samlet vurderer jeg,

- at [klager] ikke længere har ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet og at den nedsatte arbejdsevne ikke lader sig anvende til selvforsørgelse. Det gælder både i forhold til hidtidigt arbejde, men også i forhold til andre jobfunktioner, da arbejdsevnen er ubetydelig.
- At det ikke længere er realistisk, at arbejdsevnen vil kunne udvikles, så hun vil kunne vende tilbage til arbejdsmarkedet, og blive selvforsørgende - ej heller i fleksjob med store skånehensyn.
- at arbejdsevnen er varigt nedsat til det ubetydelige, således at uanset muligheder for støtte efter anden lovgivning, vil arbejdsevnen Ikke kunne genskabes og pgl. vil ikke være i stand at blive selvforsørgende.

Det må derfor konkluderes, at arbejdsevnen ikke kan forbedres ved aktiverings-, revalideringsmæssige muligheder samt andre foranstaltninger.
Hvorfor sagen sendes til vurdering jf. førtidspension efter § 18 i lov om Social Pension."

Af notat fra kommunens arbejdsevnevurderingsjournal af 14/1 2009 fremgår bl.a.:

"[Klager] har jf. lægelige oplysninger ikke længere mulighed for at udnytte sine faglige praktiske ressourcer på arbejdsmarkedet. Idet hendes funktionsniveau som følge af hendes dårlige helbred er reduceret i svær grad, og idet skånehensynene i en arbejdsfunktion vil være så massive, rent fysisk, at hun ikke ville kunne fungere i arbejdsfunktion."

Selskabet modtog de nye kommunale oplysninger og har i brev af 13/2 2009 på ny afvist at yde forsikringsdækning med henvisning til, at der ikke ses at være beskrevet nye lidelser, og idet selskabet finder de objektive fund beskedne.

Klageren blev efterfølgende bevilget førtidspension pr. 1/3 2009, og klageren opfordrede selskabet til at revurdere sagen. Selskabet har som svar herpå i brev af 19/8 2009 til klageren fastholdt sin afgørelse og har i øvrigt henvist til det tidligere fremførte.

Klagerens advokat indtrådte herefter i sagen og opfordrede i brev af 12/4 2010 selskabet til at anerkende, at hans klients erhvervsevne var varigt nedsat med mindst halvdelen.

Selskabet fastholdt i brev af 4/8 2010 til advokaten sin afgørelse.

Efterfølgende har advokaten fremsendt lægeattest ved nedsat erhvervsevne 2 af 7/5 2010, hvoraf det fremgår, at lægen vurderer, at klageren alene er i stand til at arbejde 4-6 timer ugentligt.

Over for nævnet har klagerens advokat i brev af 26/1 2011 principalt gjort gældende, at klagerens generelle erhvervsevne er nedsat med mindst 2/3 - subsidiært mindst halvdelen fra 1/10 2008 - mere subsidiært, at klageren på et senere tidspunkt end 1/10 2008 har mistet 2/3 eller mest subsidiært halvdelen og har til støtte herfor bl.a. anført:

"På baggrund af de nævnte erklæringer må det lægges til grund, at klager siden 1. oktober 2008 har haft en betydeligt nedsat erhvervsevne. Nedsættelsen må på baggrund af erklæringernes indhold antages at være 2/3 og subsidiært mindst 1/2.

PFA fandt som tidligere nævnt ved afgørelsen af 26. maj 2008, jf. bilag …, at klagers erhvervsevne var nedsat med mindst 2/3 dele. Ved denne afgørelse tildeltes klager invalidepension samt præmiefritagelse indtil den 1. oktober 2008. Klager havde således en klar berettiget forventning om, at såfremt hendes tilstand ikke forbedredes, kunne hun fortsat opnå invalidepension og præmiefritagelse efter den 1. oktober 2008. At den første vurdering alene var foretaget i forhold til erhvervsevnen i klagerens daværende arbejdsfunktion, og ikke som i de senere vurderinger var foretaget ud fra en helhedsvurdering af samtlige arbejdsmuligheder, ændrer ikke herpå. Dette på baggrund af, at forsikringsvilkårene ikke sondrer mellem midlertidigt og varigt erhvervsevnetab eller lignende, hvorfor klager har en berettiget forventning om, at et en gang fastslået erhvervsevnetab på 2/3 vil vedblive, medmindre hendes tilstand forbedredes, hvilket ikke er tilfældet.

Da klager er tildelt offentlig førtidspension, jf. bilag …, som følge af hendes nedsatte erhvervsevne, er der ifølge Ankenævnet for Forsikrings praksis, jf. kendelse 49.579, en formodning for, at erhvervsevnen er nedsat i det omfang, der fremgår af afgørelsen om tildeling af offentlig førtidspension.

Det fremgår imidlertid tillige af førnævnte praksis, at formodningen kan afkræftes, såfremt forsikringsselskabet kan dokumentere overbevisende argumenter for en anden konklusion. Det bemærkes i den forbindelse, at klager er blevet oplyst ved mail af 18. september 2009 (bilag …), at PFA's lægefaglige rapporter er interne notater og dermed ikke genstand for aktindsigt. PFA har således ikke dokumenteret en væsentlig anden lægefaglig udlægning af klagers tilstand. Det må derfor lægges til grund, at klagers erhvervsevne er nedsat i det omfang, der fremgår af afgørelsen om tildeling af offentlig førtidspension, hvilket konkret må antages at være med mindst 2/3.

2. Væsentlige ændringer i klagers erhvervsevne:
Af afslaget på forsikringsdækning af 4. august 2010, jf. bilag …, fremgår det, at afgørelsen er begrundet med, at der ikke var sket væsentlige ændringer i klagers tilstand siden afslaget af 6. august 2008, jf. bilag ... Afslaget på forsikringsdækning af 6. august 2008, jf. bilag .., bygger delvist på lægeattest af 2. august 2008 (bilag …).

Der skal her gøres opmærksom på følgende væsentlig ændringer i klagers tilstand imellem lægeattest af 2. august 2008, jf. bilag …, og lægeattest af 7. maj 2010, jf. bilag …, hvilke der

ligeledes er gjort opmærksom på i brev af 18. august 2010, jf. bilag …, og brev af 19. august 2010, jf. bilag ...

I lægeattest af 2. august 2008, jf. bilag …, - rubrik 5c - står der anført, at klager vil kunne påtage sig arbejde 3-4 timer om dagen. Af lægeattest af 7. maj 2010, jf. bilag …, fremgår det som tidligere nævnt - punkt 5c - at klagers nuværende tilstand indebærer, at hun kun er i stand til at påtage sig arbejde i 4-6 timer om ugen.

Som tidligere nævnt fremgår det af lægeattesten af 7. maj 2010, jf. bilag 21, at klager hverken helt eller delvist vil genvinde erhvervsevnen både i forhold nuværende og andet arbejde. I lægeattest af 2. august 2008, jf. bilag …, er det derimod anført: 'Ja, formentlig kunne klare let arbejde max 15 timer'.

Det fremgår således helt klart af de udfærdigede lægeattester, at der er sket en forværring af klagers tilstand fra lægeattesten af 2. august 2008, jf. bilag …, og til udfærdigelsen af lægeattesten af 7. maj 2010, jf. bilag ..."

Selskabet har over for nævnet i brev af 28/2 2011 fastholdt sin afgørelse og har til støtte herfor bl.a. anført:

"Der blev planlagt virksomhedspraktik med henblik på opkvalificering indenfor receptionist/administration fra den 6. juni 2008 til den 7. september 2008 hos … Forsikrede skulle starte med 25 timer om ugen med hurtig stigning til 37 timer. Formålet var indenfor kort tid at opnå fuld beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked.

Efter en måneds virksomhedspraktik blev der foretaget en midtvejsevaluering (Bilag …). Midtvejsevalueringen er overordnet positiv, idet det beskrives, at forsikrede er glad for arbejdet og ikke har haft en eneste sygedag. Det beskrives videre, at forsikrede *'gennemfører arbejdsopgaverne hensigtsmæssigt og selvstændigt med et tilfredsstillende resultat. [Klager] er fleksibel i forhold til de beskrevne arbejdsopgaver, og har en meget høj motivation til gennemførelse af virksomhedspraktikken".* Videre fremgår det, at forsikrede allerede i perioder har passet receptionen alene, hvilket er gået godt. Der er fint samarbejde med kollegaer og hun har også deltaget i et personalearrangement i en weekend. Midtvejsevalueringen konkluderer, at en forlængelse af virksomhedspraktikken anses for at være realistisk.

Det fremgår dog også af midtvejsevalueringen, at visse arbejdsopgaver, herunder udbringning af håndklæder og indkøbsture, er belastende i forhold til forsikredes skulderproblemer, og at disse opgaver giver hende gener bl.a. i form af smerter og søvnløshed om natten. … Kommune kommer dog med forslag til afhjælpning af disse gener, f.eks. ved anvendelse af en 'skubbe-vogn', jf. Arbejdsevnevurderingsjournal side 5 (Bilag …). Af samme årsag blev det aftalt, at forsikrede efter sommerferien skulle nedsætte sin ugentlige arbejdstid fra 5,5 timer pr. dag/27/2 timer ugentligt til 4,5 timer pr. dag/22,5 timer ugentligt.

Virksomhedspraktikken viser konkret, at forsikrede - under iagttagelse af rette skånehensyn - har både fysiske og mentale ressourcer til at udføre arbejde på mere end halv tid. Det er vigtigt at fremhæve, at forsikrede ved midtvejsevalueringen ikke havde haft en eneste sygedag på trods af de fysiske belastende arbejdsopgaver og den ugentlige arbejdstid på 27½ time, og at … Kommune på dette tidspunkt vurderede, at forløbet skulle fortsætte ud over den aftalte periode.

Det er PFA Pensions vurdering, at der i sommeren 2008 sker en afklaring af, at forsikrede ikke længere vil kunne vende tilbage til sit tidligere erhverv indenfor rengøring, idet hendes skuldre ikke kan holde til den slags fysisk arbejde. Afklaringen medfører, at PFA Pension med rette overgår fra at vurdere forsikredes specifikke erhvervsevne til at vurdere forsikredes generelle erhvervsevne. Denne vurdering sker under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse.
…
PFA Pension er opmærksom på forsikredes bilag … og at disse er mindre optimistiske i forhold til forsikredes fremtid på arbejdsmarkedet. Dog ændre disse erklæringer ikke på, at både … Kommune og forsikrede selv havde positive forventninger til at forsikrede kunne klare et job på nedsat tid, hvilket hun også viste i sin kortvarige virksomhedspraktik hos …

I januar og februar 2009 ændrede … Kommune sin vurdering af forsikredes erhvervsevne og tilkendte den 11. februar 2009 forsikrede førtidspension, jf. forsikredes bilag ... I tilkendelsen blev der lagt stor vægt på sociale hensyn herunder den langvarige psykiske belastning på baggrund af et problematisk ægteskab.

PFA Pension vurderer ikke, at der er sket en forværring af forsikredes helbred fra november 2008 til februar 2009. Vi finder det derfor bemærkelsesværdigt, at … Kommune alene tre måneder efter at denne i november 2008 konkluderede, at forsikrede var parat til revalidering tilkendte førtidspension. Det er vigtigt at fremhæve, at den psykiske belastning også var til stede i virksomhedspraktikken og at forsikredes psykolog i bilag … vurderede, at det var de fysiske gener, der var den primære grund til, at forsikrede måtte opgive sit arbejdsmæssige virke.

Endelig skal det understreges, at tilkendelse af offentlig førtidspension sker ud fra andre kriterier, end de kriterier PFA Pension anvender, når vi tilkender invalidepension. Tilkendelse af offentlig førtidspension sker ud fra en vurdering af 11 forskellige forhold i Lov om Social Pension, hvor bl.a. helbred, uddannelse og sociale forhold indgår i vurderingen. PFA Pension vurderer imidlertid alene erhvervsevnen i forhold til de helbredsmæssige forhold. Det faktum, at der er tilkendt offentlig førtidspension skaber derfor ikke en formodning for, at den generelle erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen.

Subsidiær påstand
Skulle Ankenævnet mod forventning vurdere, at forsikredes erhvervsevne er nedsat med enten halvdelen eller to tredjedele af den fulde erhvervsevne skal PFA Pension subsidiært gøre gældende, at forsikredes erhvervsevnenedsættelse allerede var til stede den 1. november 2006, hvor forsikringen blev tegnet. Med henvisning til det almindelige forsikringsretlige skadevirkningsprincip gør PFA Pension således gældende, at forsikrede ikke er dækket ved sin erhvervsevnenedsættelse.
…
Det er vores vurdering at:

- Virksomhedspraktikken viste, at forsikrede har mange ressourcer og en erhvervsevne, som kan anvendes i et job evt. på nedsat tid.
- Den reelle arbejdstid i virksomhedspraktikken ikke er retvisende, idet de skånehensyn som tilrådes af speciallæge … og … Sygehus ikke blev tilgodeset.
- Forsikrede efter virksomhedspraktikken ønskede at arbejde i et tilsvarende job, idet hun var glad for denne type arbejde.
- … Kommune efter virksomhedspraktikken vurderede, at forsikrede fortsat var i besiddelse af ressourcer til at indgå i et nyt revalideringsforløb.
- Forsikrede i et kontorjob uden skulderbelastninger vil kunne arbejde mere end halv tid.
- Forsikredes generelle erhvervsevne ikke er nedsat med mindst halvdelen pga. årsager der kan henføres til sygdom eller ulykke.

Hvis Ankenævnet mod PFA Pensions forventning måtte konkludere, at forsikredes erhvervsevne er nedsat, da er det vores vurdering at:

- Forsikredes erhvervsevne allerede var nedsat inden den 1. november 2006, hvorfor forsikringen ikke yder dækning."

Af ordlyd i selskabets pensionserklæring fremgår bl.a.:

"Hvis din erhvervsevne allerede inden den 1/11 2006 var nedsat på grund af sygdom eller ulykke som beskrevet i din police eller dine betingelser, er du ikke dækket ved invaliditet/tab af erhvervsevne og kan ikke få præmiefritagelse. Og ved død har du den minimumsdækning, der eventuelt er i din pensionsordning."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**C Betingelser for invalideydelse og præmiefritagelse**

§ 1. Definition af invaliditet/erhvervsevnetab
Ret til fuld invalidepension og/eller fuld præmiefritagelse indtræder, når forsikredes erhvervsevne på grund af sygdom eller ulykkestilfælde er nedsat til en tredjedel eller derunder af den fulde erhvervsevne.

Stk. 2. Er erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykkestilfælde nedsat til halvdelen, er forsikrede berettiget til halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse. …

Stk. 3. Halv invalidepension og/eller halv præmiefritagelse kan kun ydes på forsikringer, der har denne dækning angivet i forsikringsaftalen.

Stk. 4. Engangsbeløb ved invaliditet, herunder udbetaling som ratepension, udbetales kun, hvis erhvervsevnen er nedsat til en tredjedel eller derunder, og denne nedsættelse er varig.

Stk. 5. En ydelsesberettiget nedsættelse af erhvervsevnen foreligger, når forsikrede - efter PFA Pension's skøn - ikke længere er i stand til at tjene mere end en tredjedel respektive halvdelen af, hvad der er sædvanligt for fuldt erhvervsdygtige personer med lignende uddannelse og alder. Bedømmelsen sker på grundlag af en helhedsvurdering under hensyn til forsikredes tidligere og nuværende helbredstilstand, uddannelse og tidligere beskæftigelse."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet, at der er tilstrækkelig lægelig dokumentation for, at klagerens generelle erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, men ikke med 2/3 fra 1/10 2008.

Nævnet finder, at det ud fra det lægelige og kommunale materiale kan lægges til grund,

at der ikke er nogen udsigt til bedring, men snarere og mere sandsynligt en forværring.

Klageren har endvidere ved bekræftelse fra arbejdsgiver i virksomhedspraktikken sandsynliggjort, at den reelle arbejdstid var ca. 13 timer om ugen.

Nævnet finder endelig, at selskabet ikke har dokumenteret, at klagerens erhvervsevne var nedsat i dækningsberettigende grad på tegningstidspunktet den 1/11 2006.

Som følge af det anførte

b e s t e m m e s :

Selskabet, PFA Pension, skal anerkende, at klagerens erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen men ikke 2/3 pr. 1/10 2008, og udbetale halv invalidepension og præmiefritagelse med tillæg af renter i henhold til forsikringsaftalelovens § 24.

Svend Bjerg Hansen
Udskriftens rigtighed bekræftes

Henning Jønsson